

SKOLEN I DAG – BESTEMT I KAPITALENS STYREROM

Illustrasjonen viser noen av deltakerne ved Det runde bord (ERT). ERT er forkortelse for European Roundtable of Industrialists. Det er et forum for 45 industriherrer som møtes jevnlig. Målet er å «fremme konkurransen og veksten i europeisk økonomi». Dette er ei sterk lobbygruppe overfor EU. ERT er en pådriver for privatisering av offentlig sektor, og for å gjøre utdanning til en del av vareproduksjonen. Organisasjoner som ERT og EU legger premissene for hva som skal skje i den norske skolen.

Norge har plass ved de mektiges bord med Eivind Reiten fra Norsk Hydro. På lista finnes bl.a. Jorma Ollila fra Nokia, Gerhard Cromme fra ThyssenKrupp (leder av ERT nå), Nils S. Andersen fra Carlsberg, Louis Schweitzer fra Renault, Kai-Uwe Ricke fra Deutsche Telecom, Antony Burgmans fra Unilever og Martin Broughton fra British Airways. Hele lista: <http://www.ert.be>

Juks i Texas

Fra slutten av 1990-tallet bygget Houston i Texas seg opp som det store fyrtårnet i USAs skoleverden.

Texas var en av statene som først tok i bruk standardiserte prøver, offentliggjøring av resultatene og pengebelønninger for å få bedre kvalitet i utdanningen. Dessuten ble rektor bare ansatt ett år om gangen. Det ble utvikla en test som skulle vise elevenes resultater. Skolene fikk penger for høye resultater, og straff for det motsatte.

Og resultatene var veldig gode.

De ble kalt et «utdanningsmirakel», og det var flere bevis for det: Kraftig økning i antall uteksaminerte på 90-tallet.

Mindre forskjell mellom hvite elever og minoritetselever. Nedgang i antall som falt ut av skolene. Tilsynelatende.

Men så viste det seg: Undervisninga ble en trening i de prøvene de visste kom. Skolene juksa, og skrev resultater som var bedre enn de virkelige. Elever som skolen mente ikke ville klare prøvene, ble holdt igjen i 9. klasse.

Rektors videre ansettelse avhang også av resultatene. Når de fikk beskjed av skolemyndighetene at antall som klarte eksamen skulle opp, og at skolens resultat ikke måtte skjemmes av tall som viste at mange sluttet skolen, fikset de tallene slik at alt stemte. Skandalen var et faktum. Men skoleforskere sier at dette blir en vanlig tendens når systemet legger opp til det. Av 17 skoler i Houston ble 15 fratatt sin «top rating» og plassert i nederste kategori.

NORGE UT AV IRAK OG AFGHANISTAN!

NEI TIL EU

LEDER

JORUN GULBRANDSEN
jorgul@online.no

Planlegg boikott!

I et klassesamfunn hjelper ikke all verdens tester og finurlige lønssystemer på skoleprestasjonene til de fattige og de som er diskriminert i samfunnet. Skolen er tufta på verdiene til overklassen og andre sosiale grupper med god råd og utdanning. Andres unger strever for å passe inn.

Men sjøl en slik skole kan bli bedre eller verre for elevene. Nå er den definitivt i en forverringsfase. Vi har sannsynligvis ikke fantasi til å se for oss konsekvensene. Som da kampen i 1997 stod om 6-åringene skulle inn i skolen. Regjeringa fikk det som de ville ved å gå med på at det skulle være to pedagoger, om førsteklasse hadde over 18 elever. De mest skeptiske blant oss spådde at det ville ta fem år før lærer nummer to forsvant igjen. Vi tok feil. Det tok seks år. Men ikke kunne noen tenke seg at hele klassesystemet skulle forsvinne, og at alt snakk om ressurser til elevgrupper ville bli en saga blott.

Høyrefolk pleier å si at kapitalismen fremmer initiativ og skaperevne. Det er feil. Det kapitalistiske samfunnet ødelegger og hemmer kreativiteten i befolkninga. Det tvinger gjerrighet på det som kunne vært raus og glad kunnskapsformidling og kunnskapstilegnelse, og bremser skaperevnen både til elever og lærere. Bekymring, frykt og stress er utbredt blant begge grupper. Kapitalismen er et samfunn der penger avgjør hvem som skal få danse, forske og lære. All menneskelig virksomhet handler om å gjøre forretninger.

Å kvele skolen i pengemangel er en dårlig plan for menneskeheten, men kan være en god plan for dem som skal omdanne deler av den til lukrative bedrifter.

Men skal tenke på Ellen på 6 år? Robin på 10 og Tarik på 16? Det er lærerne og foreldrene. Lederen i Foreldretvalget for grunnskolen, Loveleen Rihel Brenna sa til NRK ved skolestart noe om de store elevgruppene: – Men dette kan føre til at lærerne får ansvaret for altfor store grupper, fordi kommunene sliter med dårlig økonomi og skal spare penger. Lederen for Utdanningsforbundet, Helga Hjetland, uttrykte samme bekymring.

Ved en mental kraftanstrengelse er det mulig å tenke seg et samfunn uten kapitalister, der alle ressurser menneskene skaper fordeles til alles glede. AKPs betegnelse på et slikt samfunn er kommunisme, som har fått navnet etter kommunen, fellesskapet. Et slikt samfunn, uten klasser, penger og profitt, har ingen ennå sett. Hvordan ville læring foregå under slike frie vilkår?

Her i nåtida er det mulig å omsette bekymringa for skolens framtid og elevenes situasjon, til handling. Et konkret tiltak som ville bety mye for å stoppe en fryktelig gal utvikling, er å sørge for at de nasjonale prøvene ikke kan brukes til noe. Det skjer hvis mange nok boikotter dem. I vår gjorde elevene det aleine. Hva med støtte fra foreldrene? Hva med aktiv boikott – også fra lærerne – våren 2005? Det er god tid til forberedelser.

Det nye EU: Fri flyt som grunnlov

EU har lagt fram forslag til ny grunnlov. Markedsliberalismen er EUs praksis i dag. Men nå skal den grunnlovsfestes og forsvares av domstolen. Grunnloven er et skritt videre i danning av EU som stat. akp.no spør Harriet Rudd, utredningsleder i Nei til EU, om noen kommentarer.

akp.no: Får Norge mer makt og innflytelse i Europa hvis vi går inn i EU?

HR: Det kommer an på hvem du snakker om. En norsk minister får sikkert en følelse av mer innflytelse. Han kan sitte på møter i Brussel med de andre ministrene, legge fram rapporter, ta imot papirer som han skal skrive kommentarer til. Men hva skal han eller Norge kunne få mer makt til? Mye av politikken til EU er fastlagt. Som medlem vil Norge ha mindre rom for å utvikle sin egen politikk. Men litt mer makt til noen få, – ja, sikkert.

akp.no: Hva betyr forslaget til ny EU-grunnlov?

HR: Generelt kan en si at EU styrker sin makt på bekostning av medlemslandenes makt. Myndigheten til domstolen blir utvidet fra bare å gjelde de fire frihetene til å gjelde all EU-rett.

EU skal nå kunne skrive under internasjonale avtaler på vegne av medlemslandene, og uten at de enkelte landene skal godkjenne avtalen.

Presidenten skal ikke lenger rotere hver 6. måned som i dag, men fungere i fem år. Både uten-

riksministeren og presidenten vil styrke EU som statsdannelse.

EU har nå hatt en total gjennomgang av politikk og lover. Da er det et poeng at de hadde en anledning til å føre mer makt tilbake til medlemslandene, men tvert imot videreutviklet de EUs makt, med «mer av det samme».

EØS

akp.no: Det er ikke uvanlig å høre fra ja-hold at EØS-avtalen gir oss ordre, mens vi er uten mulighet til å påvirke EU innenfra. For eksempel ble Norge dømt til å ikke ha differensiert arbeidsgiveravgift. Derfor må vi inn i EU for å påvirke beslutningene.

HR: EU har makt på flere områder enn EØS-avtalen handler om. Som felles utenrikspolitikk og den økonomiske og monetære unionen. EU er mye mer enn EØS, og med den nye grunnloven blir forskjellen enda større når det gjelder hva EU har makt og innflytelse over.

Ikke maktfordeling

akp.no: Hvem kan bestemme lovene med den nye grunnloven?

HR: EU-parlamentet kan ikke foreslå lover. Det kan være med på å vedta lover sammen med Ministerrådet. EU-parlamentet har ingen innflytelse på Ministerrådet. I realiteten er det Ministerrådet som har avgjørende innflytelse på EUs lover.

akp.no: Et EU-parlament som ikke kan vedta lover, – bryter ikke det med prinsippet om maktfordeling?

HR: Jo. Det er et vanlig prinsipp i det som kalles demokratiske land, at det skal være et skille mellom lovgivende og utøvende makt. Stortinget skal lage lovene, ikke regjeringen. Poenget er at folk skal kunne velge dem som skal lage lovene. Regjeringen skal utøve det Stortinget bestemmer. Folk i et

land må få lage sine egne lover. Folkesuverenitet og maktfordeling er derfor nedfelt i den norske grunnloven. Det nye forslaget til EU-grunnlov bygger ikke på et slikt maktfordelingsprinsipp.

Norge begrenses

akp.no: Hvem skal vedta lovene for Norge hvis

Norge blir EU-medlem?

HR: Medlemskap betyr at Norges mulighet til å vedta lover på et sjølstendig grunnlag, blir sterkt begrensa. Vi skal velge representanter til et EU-parlament som ikke kan foreslå lover. Norske velgere kan ikke påvirke hvem i EU det er som skal vedta lovene, fordi det i praksis vil være de tre-fire største landene som skal gjøre det. Når politikken på de fleste områder blir lagt under EUs lovgiving og domstol, det begrense i Norges suverenitet ytterligere.

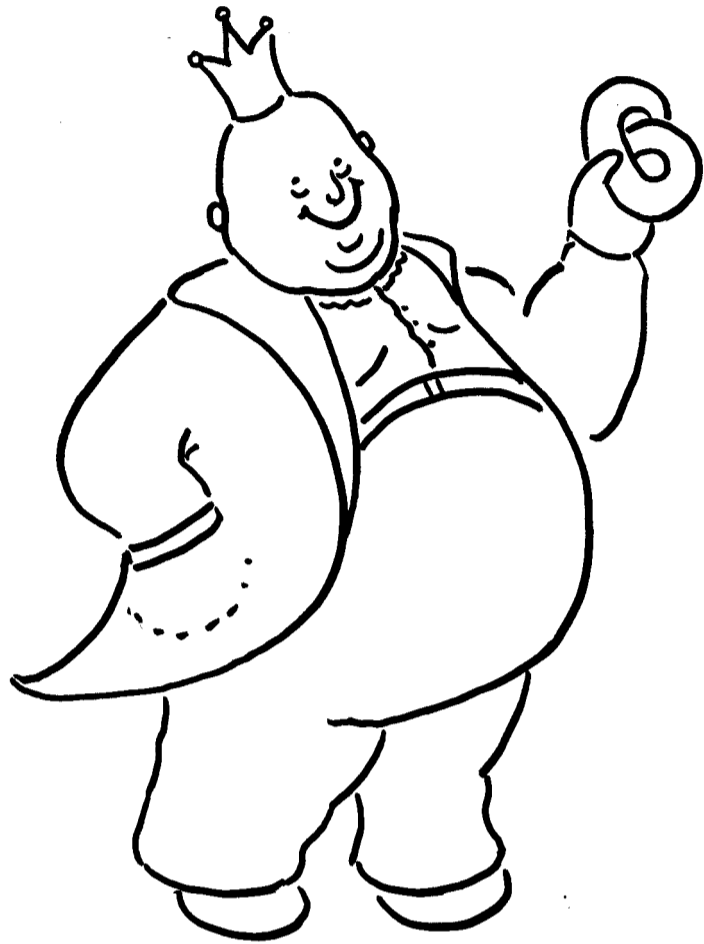
EØS fungerer svært udemokratiske for Norge. Men i stedet for å ønske seg noe som fører til mer av det samme, er det bedre å si opp EØS-avtalen og holde seg utenfor EU. Norge vil ha mye større mulighet til å føre sin egen politikk ute og hjemme uten EØS og EU!

Harriet Rudd
Foto: NTEU

MAUTA AL-AMRIKA!

Ussamkura kussomkara! Mauta al-amrika!

– Ussamkura kussomkara! Velkommen tilbake, tykke, hvite høvding! Dette var ropet fra menneskene på Kurrekurreduuttøya da Kong Efraim Den Første Langstrømpe steg i land. Han var Pippi Langstrømpes far og negerkonge, i følge Astrid Lindgren.

Jorun Gulbrandsen

Kong Efraim seilte rundt på havene, men kom jevnlig til Kurrekurreduuttøya for å regjere. Da ble han møtt med jubel og trommevirvler. Folk pynta seg og dansa rundt bålet på festplassen. De levde lykkelige, for tykke hvite høvding regjerte godt.

Kurrekurreduuttøya var ei koraløy. Det var så mange perler å finne at barna brukte dem til å leke med. De visste ikke hvor kostbare slike perler er i de hvites land. Men det visste Kong Efraim.

Kurrekurreduuttene hadde

satt opp en minnestein for at kilden til deres lykke ikke skulle bli glemte: «Over det store, vide hav kom vår tykke, hvite høvding. Her er stedet hvor han fløt i land da brødfrukttrærne stod i blomst. Måtte han alltid være like tykk og herlig som da han fløt i land.»

– Mauta al-amrika!

– Det betyr slett ikke velkommen tilbake, tykke, hvite høvding. Det betyr «Død over USA!» Ropet stiger opp fra gater og torg i byen Najaf, der USA nå mener det er viktig å bombe befolkninga. Folket der er nemlig så frekke at de slåss mot å være okkupert. De godtar ikke engang den quislingregjeringa som okkupanten har innsatt. «Opprørerne,» kaller NRK dem. «Opprørere» – et ord som for *akp.no* har en positiv klang. Men som i NRKs sammenheng gir assosiasjoner om mindre, men brysomme grupper som opponerer mot den regjeringa som de fleste andre godtar.

Norge har også vært okkupert. Fra 1940–45 da den tyske, nazistiske staten hærtok Norge. Okkupantene satte inn en norsk regjering med Vidkun Quisling som statsminister. Den tyske hæren brant Finnmark ned. Kristiansund, Molde, Hamar, Elverum ble bomba. Tortur og drap var sjølsagt okkupantmaktas metoder. De som sloss mot okkuperanter og quislinger, omtales i historiebøkene som «folket», «hjemmefronten», «gutta på skauen», «motstandskampen».

Som helter, som gode mennesker som førte en legitim og rettferdig kamp mot dem som hadde begått det forferdelige overgrepet å gå til krig mot det norske folket. De er ikke omtalt som ei marginal gruppe «opprørere» som dessverre ikke ville godta tingenes tilstand.

Hva kan det komme av at norske myndigheter ikke tilkjenner det irakiske folket den samme legitime retten å slåss mot sin okkupant og sin quislingregjering? Hva er det som gjør at Norge sendte soldater for å vise støtte til USA? Hva er det som gjør at Norge nå har gjort avtale med Nato om å trene den irakiske quislingregjeringas politio- og sikkerhetsstyrker? I sommer var Norge på besøk hos Nato i Istanbul. Norge skal trene quislings-politiet inne i Irak eller i Rogaland. Trenes skal de, hvor det nå enn blir, de som skal knekke og holde på plass de såkalte opprørerne.

Den norske regjeringa vil vise at de er på parti med den aller største hvite høvding, George Bush. Norske myndigheter og norsk overklasse stiller seg på samme side som resten av overklassen i verden. De er sjøl en del av høvdingens kropp på jakt etter perler. Norske selskaper som Statoil er ute etter fete avtaler i gave som krigsbytte. Så forretningene er i orden.

Men det er en ting til. Det er Kong Efraim-syndromet. Det preger tenkninga til norske mennesker langt inn på venstresida. Derfor er kravet om at USA skal ut av Irak, ikke

bra nok for dem. Derfor kommer kravet om at andre soldater skal inn – under en annen paraply enn USAs. Norske soldater ut, men gjerne inn igjen, hvis de tar FN-lua på.

Tankegangen er den samme: Folket som bor i Irak kan ikke styre seg sjøl! Kom, kom, soldater fra USA, Sverige, Norge, Danmark, Tyskland, Frankrike, og Italia, ta på den blå FN-lua. For vi er siviliserte, og det er ikke de. De er kurrekurreduutter og kan ikke styre seg sjøl.

Da USA starta krigen mot Irak, fikk de unge jentene og guttene som reiste over havet og skulle ut og dø for amerikansk olje og krigsindustri, vite at irakerne ville hoppe og danse og vifte med glendens flagg og vimpler. Kong Efraim skulle jo komme. Når folk på venstresida i Norge mener at det må være fortsatt utenlandsk militær kontroll, er det fordi også de ser kurrekurreduuttene. Rasismen i deres eget hode tilkjenner ikke andre folk den samme rett som de sjøl vil ha – nemlig retten til å bestemme i sitte eget land uten utenlandsk innblanding.

Men det ser ikke ut som om irakerne er som kurrekurreduuttene. De vil jage bort Kong Efraim og hans mannskap. «Ussamkura kussomkara!» er ikke ropene som høres på Najafs torg og gater i den virkelige verden. Der lyder i stedet ordene «Mauta al-amrika!»

Chávez vann – Venezuela vann!

16. AUGUST var det klårt at president Hugo Chávez hadde vunne ei folkerøysting om han skulle få halda fram som president eller ikkje. Dei bolivarianske sirklane arrangerte spontant ein demonstrasjon i Oslo med omlag femti deltakarar.

Foto: Dei bolivarianske sirklane

KAMPEN OM SKOLEN

Maren Rismyhr, lærer i Oslo-skolen siden 1972: – Gruppene er faktisk veldig store nå

Klassene er oppløst, lærerne er færre, elevene har ikke «sin» lærer, skolene konkurrerer om elever, nasjonale prøver forteller hva lærerne skal undervise i. Skolen har forandret seg mye på kort tid. Hvordan takler en entusiastisk lærer dette? **akp.no** har intervjuet Maren Rismyhr.

akp.no: Gir ikke de nye ordningene større frihet?

MR: Tilsynelatende har hver enkelt skole fått stor frihet. Men statistikken viser at det nå er flere elever, men færre lærere i grunnskolen. Først var det snakk om basisgrupper på 12 elever. Det høres fint ut. Men Stortinget ville ikke sette noe tall. Lovens § 8-2 sier: «Gruppene må ikke være større enn det som er pedagogisk og trygglekksmessig forsvarlig.» Dette blir bare ord når det er budsjettet som styrer, det blir penger til færre lærere enn før. Da blir det veldig få timer med basisgrupper, og de blir lett på 15 til 18 elever. For at læreren skal få flere timer med basisgruppa, må elevene slås sammen i *veldig store grupper i andre timer.*

Basisgruppa er målet

akp.no: Hva vil det si for en lærer å ha ansvar for ei basisgruppe?

MR: Den fungerer som en administrativ enhet. Basisgruppelæreren skal skrive

ve pålagte rapporter om elevene i denne gruppa, ha konferansetimer med deres foreldre osv. Noen kaller denne læreren kontaktlærer. Men siden basisgruppelæreren *ikke* har gruppa si i så mange timer, må det hentes inn informasjon om elevene på egen gruppe fra de andre lærerne på trinnet. I fjor jobbet jeg på 4. trinn sammen med to andre lærere. Vi hadde 52 elever, og 80 prosent av elevene hadde et annet morsmål en norsk. Vi tre hadde ansvar for alle fag på trinnet, for norsk som andrespråk, spesialundervisning, tilpasset undervisning og for å lage timeplan som fulgte loven. Noen ganger kunne to av oss ha nesten alle elevene i ei gruppe, mens en av oss jobbet med fem elever på ei lita gruppe. Andre ganger kunne vi dele elevene i to eller tre. Det er klart vi måtte ha mange møter og snakke mye sammen for å få god kunnskap om elevene på *egen basisgruppe.*

akp.no: Fordeler og ulemper?

MR: Det er stor forskjell på å ha konferansetime med 15–18 foreldre og ikke 28. Det er inspirerende og morsomt å jobbe så tett sammen med de andre lærerne. Jeg tror også det er fint for barna å mer kunne velge hvilken lærer de vil henvende seg til.

Ulemper? Kanskje forvirrende for en del barn. Dette skoleåret jobber jeg på første trinn. Vi er fem voksne på 70 barn. De skal ikke knytte seg til én lærer og si «læreren min». Hver lærer må kjenne alle 70, det er ikke enkelt, og det vil ta sin tid bare å lære alle

EI MELDING til planleggingskomiteen fra ekspertene.

navn. Det er heller ikke lett når 70 seksåringer skal inn i samme trange garderobe om morgenen. Skolebygningene er ikke tilpasset de nye gruppene.

Minus med låning

akp.no: Myndighetene sier sjøl at det å oppløse klassen som enhet, ble gjort for å spare penger. Hvordan får de spart?

MR: Ta våre 70 elever på første trinn. Etter gammel lov ville de hatt to pedagoger mer enn i dag og vært delt på fire klasser. Nå er vi fem pedagoger som kan dele elevene akkurat som vi sjøl vil. Det er mye lettere å spare på vikar. Lærerne må ta over for hverandre. Systematiske tiltak for å hjelpe elevene kan lide. I

fjor oppdaget vi at noen elever hadde glemt «minus med låning». Vi planla et kurs for dem. Det kan en gjøre ved å planlegge timene svært nøye i god tid; – de andre lærerne må ha større grupper i egnede rom med egnet aktivitet, for at én lærer skal kunne ha ei mindre gruppe. Kurset ble utsatt gang på gang. De fikk det ikke. Det

Flest elever på kortest tid

Hovedlinjene for utviklingen av utdanningssektoren ble lagt i 1991.

Da var Gudmund Hernes (AP) utdanningsminister. Viktor Normann la fram utredninga «Mot bedre vitende?» (NOU 28:1991). Den handla om hvordan offentlig sektor kunne spare. Det mest betydningsfulle området var utdanning, der det kunne spares 30 milliarder kroner og mange tusen lærerårsverk, i følge Normann.

To metoder

1. Få ned antall lærere slik at hver lærer hadde flere elever.

Dette skulle først og fremst skje i grunnskolen.

2. Få ned den tida elev-

er og studenter bruker når de utdanner seg. Det kalles å heve gjennomstrømnings-hastigheten.

R94

Først gjennomførte de Reform 94 (R94) på videregående skole. De la ned mange linjer og satte en fire års frist for å komme igjennom. Mer teori, særlig på grunnkurs. Dette hevet gjennomstrømminga enormt. Flere ble utstøtt.

L97

Den neste var skolereformen i grunnskolen i 1997 (L97). På ungdomstrinnet fjernet de valgfagene, som igjen fjernet mange lærere.

Universitetet

De lagde et system for å få studentene fortere igjennom.

Undervisninga er mer skoleprega, og studentene får gradene sine på færre år. Bl.a. er hovedfaget erstatta med ei kortere «masterutdanning». Universitetet får penger for hver kandidat som består eksamen.

Sparing og atter sparing

I fjor oppløste myndighetene skoleklassene. I dag kan elevgruppa være så stor som skolen sjøl velger, og det er også lov å ta med elevene fra et annet klassetrinn i samme gruppe. Og bestemme antall lærere sjøl.

Konkurransen mellom skoler

Det er innført delvis stykkprisfinansiering. Fra å bevilge penger per klasse, bevilges nå penger per hode. Det

er mye, mye billigere for staten. Skolene kan konkurrere om å kapre flest elever fra naboene. Nasjonale prøver skal vise «kvaliteten» på de ulike skolene. Alt er lagt til rette for den samme utviklinga som vi ser eksempler på bl.a. fra USA.

Pedagogisk kamuflasje

Sparinga er sjølsagt kamuflert med pene pedagogiske begrunnelser. Pedagogene i utdanningssystemet skal miste det økonomiske perspektivet av syne. Systemet skal bli så fint, for nå skal lærerne se hvert individ og tilpasse undervisninga til den enkelte. Men det spørs hvor lett det blir, med de store elevgruppene og den knappe tida lærerne har.

Flinke elever = høye

ETT EKSEMPEL AV

FLERE: I 1999 fortalte BBC News at lærerne i Denver, Colorado, hadde gjort avtale om at de skulle få betaling når elevene forbedret sine eksamensresultater.

Det skulle være en toårig forsøksplan. Hvis eksperimentet var vellykka, var det meninga at de vanlige avlønningssmåtene på bakgrunn av ansiennitet og årlige lønnsforhandlinger, skulle bli erstatta av et system som baserer seg på de resultatene elevene oppnår.

Det var tre måter å måle på: 1. Standardiserte tester, 2. De karakterene lærerne gir elevene sine, 3. Elevframgang som ser ut til å komme av at lærerne er blitt flinkere.

Men den nasjonale lærerforeninga var mot. Undersøkelser som den hadde utført, viste at denne måten å

KAMPEN OM SKOLEN

Foto: John Birdsall Photography

er akkurat slike ting som organiseringa i dag rammer. Det er ingenting å gå på, bitte små ting kan velte et planlagt system. Vi skal drive «tilpasset undervisning» som betyr «gi til dem som trenger». Men det kan lett bli en bløff. Det er ikke lærere nok.

Pengene følger eleven

akp.no: Er det stykkprisfinansiering i skolen nå?

MR: Ikke fullstendig. I Oslo heter det «Pengene følger eleven», men det ligger en liten sum i bønn som alle får, ellers ville de minste skolene ikke klart seg. Så får skolen en viss sum per elev. Så er det en liten pott som beregnes ut fra det som kalles sosiodemografisk

faktor. Men det viktige her er at *de teller hoder*, ikke behov. De kaller det ikke stykkprisfinansiering. Men det er det. Jo flere elever, jo mer penger til skolen. Større elevgrupper, større belastning på spesialrom, mer slit for alle. Dette systemet er utdanningsdirektøren i Oslo, Astrid Søggen, svært godt fornøyd med. Overfor politikerne har hun omtalt det som «et godt effektiviseringsredskap».

Tester styrer

akp.no: Det virker som om myndighetene vil styre og kontrollere mer enn før?

MR: Jeg var i Skottland for å studere hva de gjør der. På en skole ble vi møtt av en diger tv-skjerm der det kom ei melding: «Hurra! I dag har Shirley greid testen!» Lærerne hadde noen store protokoller. Der hadde de ved hjelp av nasjonale tester oversikt over hvor alle elevene til enhver tid stod. Testene var mange og fungerte som et mål for undervisninga. Testtrening var viktig.

akp.no: Det vel er en kjent sak at den typen tester styrer undervisninga.

MR: I fjor hadde vi et «trinn» med over 50 niåringer (4. klasse i dag). Med vårt kjennskap til disse elevene, og med vår erfaring fra mange år, ville vi vente med «areal» til året etter. Da ville det sannsynligvis være lettere for dem å forstå. Men så fikk vi vite at «areal» var med i den nasjonale prøven for 4. klasse, så da tok vi det likevel.

Trynetillegg

akp.no: Skolen sparer penger ved å få tak i flere elever på bekostning av naboskolen og ved å ha færre lærere. Men også ved å ha billigere lærere. Ferske folk med kort utdanning?

MR: Opplagt. Men det er mange høyt utdanna lærere med lang ansiennitet i skolen. Derfor er det viktig for regjeringa å ødelegge lønnsystemet. Vi har hatt lønn etter utdanning og antallet år vi har jobba. Det skal vekk. Lærerne er overført til kommunene. Det drives mentalitetsendring: I siste oppgjør var det nok til ett lønnstrinn til alle. Men ordren fra kommunen var at maks en tredel av lærerne skulle få det. Altså fikk noen tre lønnstrinn, mens andre ikke fikk noe. Rektor skulle plukke ut de verdige.

akp.no: I noen stater i USA får lærerne høyere lønn hvis elevene gjør det bra på de nasjonale prøvene ...

MR: Sånn er det ikke her. Ennå. Men vi har fått lokale lønnstillegg, og Oslo kommune stod hardt på at bare «de beste» lærerne skulle få slike tillegg. Rektorer som prøvde på å fordele til mer enn en tredel av lærerne, fikk nok høre det. Jeg antar at de rektorene kunne se langt etter lokale tillegg.

Mer motstand

akp.no: Hva tror du skjer framover?

MR: For de fleste lærere er det inspirerende å jobbe flere sammen. Visshet om dette og det at mange trodde at gruppe-

ne skulle bli mindre, gjorde at ordninga ble «solgt» til lærerne. Men hensikten her er jo å spare penger. Derfor blir det verre for alle. Jeg tror oppløsninga av klassene vil føre til lærerne blir utslitt. Husk at vi fem har tatt over virkelig all administrasjon av elever og legging av timeplanen, ting som før lå på kontoret. Og vi sitter ellers mye sammen og planlegger, nå i starten av skoleåret minst to timer hver dag. Foreldre er bekymra for at barnet deres drukner i mengden. Det vil bli mer motstand mot de nasjonale prøvene fordi de vil fungere som et uønska kontroll- og styringsmiddel mot den undervisninga lærerne mener er den beste for de elevene de har.

Maren Rismyhr.

Lærer i Oslo-skolen siden 1972, medlem av AKP, tillitsvalgt for Utdanningsforbundet på skolen sin, varamedlem for RV i Oslo bystyre

ere lønn til læreren

belønne på ikke er bra i offentlig sektor, og at det er en fare for at lærerne forfalsker resultatene til elevene for å heve lønna si.

Nå i høst blinker det på fagforeninga i Denver sin hjemmeside: Salary Calculator! Lønnsberegner! Der kan læreren finne ut hva hun vil tjene hvis hun jobber på en «distinguished school» (anerkjent, med utmerkelse), hvilke resultater elevene har og mye mer. akp.no kjenner ikke alle amerikanske betegnelser på bl.a. skoleprestasjoner. Det er ting vi kan ha misforstått. Men et forsøk på å fylle ut skjemaet som «god» og «dårlig» lærer, fikk vi 200 000 kroner i forskjell i lønn.

Se <http://denverpfp.org/denverteachercompensation/>

Hva betyr dette systemet for hverdagen til elevene Lindsey, Bill, Alan og Donna?

Opplæringslova og nynorsken

Kva fylgjer får endringane i opplæringslova for nynorsken og nynorskbrukarar? Me spør Ingar Arnøy, skulemålskrivar i Noregs Mållag.

Magnus Bernhardsen

– Den viktigaste endringa i opplæringslova var tvilslust fjerninga av klasseomgrepet. Retten til å velja skriftspråk for elevane er knytt til å høyra til ein klasse. I opplæringslova er retten til å velja annleis opplæringsmål enn det som er vedteke for ein skule, ført vidare (også kalla «parallellklasse»), men no heiter det rett til undervisning i «eiga gruppe».

– Det er over 200 nynorskklassar på bokmålskular i Noreg. Ikkje fåe stader prøver no skulane å slå saman nynorsk- og bokmålsklassar, fordi klasseomgrepet er borte.

– Har du konkrete døme på elevar som ikkje får nynorsk vert samla i store klassar?

– I Sandnes, Sola, Bergen, Lindås og Mosjøen har skular vedteke å blanda elevar med ulikt opplæringsmål. På svært mange skular opplever foreldra og elevane å verta regelrett overkøyrd - i Bergen fekk foreldra vita om «nedlegging» av ein nynorskklasse ved at elevane kom heim med lærebøkene på bokmål! Rektor på Møhlenpris skole hadde «funne ut» at elevane ikkje lenger hadde

krav på nynorskundervisning av di dei ikkje hadde krav på undervisning i eigen klasse – avdi klassen ikkje finst lenger ... Foreldra og elevane hadde ikkje fått noko som helst informasjon føreåt!

Motstand?

– Kva kan foreldre og andre interesserte gjera?

– For det fyrste gå saman for å slå attende forsøka på nedlegging av nynorskklassane (sume stader gjeld det nedlegging av bokmålsklassar!). For det andre klaga saka til fylkesmannen i fylket deira – då må skulen handsama klaga med ein gong. For det tredje krevja skriftlege meldingar frå skulen om alle endringar i undervisninga, kva lovheimel skulen har

for å endra undervisninga og ikkje minst få skriftleg melding om korleis skulen tenkjer organisera skuletimane.

– Det viktigaste er lell at foreldra møtest og går saman. Allstad der foreldra har gått i hop, ikkje sjeldan med hjelp frå mållaga, har dei klaga lovbrøt og feil frå skulen til offentlege styresmakter. Like eins opplever me ofte at der foreldre er åleine i å slåss mot skulen, der taper dei støtt.

KAMPEN OM SKOLEN

Utdanning for profitt

Sterke kapitalkrefter over hele verden har i flere år arbeidet målbevisst for å endre skolesystemet fra å være offentlige, statlige og gratis, til å bli et objekt for investeringer, profittthøsting og elevbetaling.

Kapitalen får ikke den profitten den vil ha, konkurransen mellom kapitalgrupper og selskaper tvinger fram en situasjon der de forsøker å ta i bruk nye områder de kan gjøre profitt på. Det handler om hele offentlig sektor. Det handler nå spesielt om utdanning.

2000 milliarder dollar blir hvert år brukt på utdanning i verden. Det er en tjuendedel av verdens brutto nasjonalprodukt. Det er disse pengene de store selskapene vil forsøke å forvalte. Det er dette vi ser resultatet av i Maren Rismyhrs fortelling fra en alminnelig skole et sted i Norge, i Groruddalen i Oslo (se intervju).

Voksende marked

Glenn R. Jones, leder for Jones internasjonale virtuelle universitet, sier det slik: «Utdanning er et av de markedene som vokser fortest. Den private opplæringsindustrien vil ventelig oppnå en tosfifret prosentvis vekst i hele neste tiår.» Jones er også leder for Alliansen for transnasjonal utdanning, en av de viktigste lobby-gruppene som tilbyr sine råd når WTO vil prøve å fjerne handelshindringer.

OECD

Moyote Kamia i OECD sier: «Det foregår massive reformer i statlig utdanning som er orientert mot og ledet av markedet.»

De nasjonale utdanningssystemene vil ikke bli helt eliminert. Ifølge logikken i den liberale økonomien, der profittskapende enheter blir privatisert og tapsbringende enheter blir subsidiert av skattebetalerne, så vil regjeringene fremdeles ha en rolle å spille.

Med OECD sin egne ord: «Den offentlige sektor sin eneste rolle vil bli å sikre tilgang til læring for de som aldri vil bli et profitabelt marked – de som vil falle stadig mer utenfor det vanlige samfunnet, ettersom andre fortsetter å utvikle seg.» (*Adult learning and technology in OECD countries*, 1996.)

Unesco

«I en rekke land har reglene for åpning av nye skoler blitt mer fleksible, og driften av statlige skoler blir overført til private foretak. Neste skritt er å omforme skolene til fullt utviklede forretningsforetak.» (Cynthia Guttman, *Unesco Courier*, desember 2000.)

EU

I Europa får en gradvis på plass reformer som trengs for å privatisere statlig utdanning. Men dette er en meget følsom sak, og det trengs stor forsiktighet.

Etter press fra Det europeiske rundebord for industriledere (ERT) har Europakommisjonen bestemt seg for å

ta hånd om saken. Den nye informasjon- og kommunikasjonsteknologien gir et ideelt påskudd.

Under ledelse av europakommis-sær Vivane Redding, har utdanningsministrene bestemt seg for å «mobilisere for å bli helt involvert i den nye økonomien». (Europakonferanse i Lisboa, 17.–18. mars 2000.) Ved utgangen av 2001 skal alle skoler i EU være knyttet til Internettet. Ettersom antall lærere fortsetter å gå ned, vil en stadig større del av de nasjonale utdanningsbudsjettene gå til informasjonsteknologi i skolene – til stor glede for de foretakene som lager programvare og utdanningsprodukter: pc-fabrikkene som IBM og Hewlett-Packard og selvfølgelig telekom-gigantene.

ERT – Det runde bord

Endringen i de offentlige bevilgninger i retning private selskaper er i tråd med ERT sin første målsetting.

Det andre målet er å skaffe frem en type arbeidskraft for det 21. århundre som er mobil, fleksibel og i stand til å lære nytt gjennom hele livet – på sin egen fritid og betalt av seg sjøl.

ERT har også organisert ei arbeidsgruppe for å overvåke framdriften i WTO-forhandlingene. Denne blir ledet av BP-Amoco-direktøren Peter Sutherland, som også var generaldirektør for GATT (forløperen for WTO) fra 1993 til 1995. Denne lobby-gruppen er veldig klar på hva den forventer at regjeringene må gjøre: «Industrien må ta ansvar for opplæring en gang for alle

Les mer

Det finnes en grundig dokumentasjon av kapitalens planer og politikk for undanninga i Norge. Terje Valen, lektor i Bergen, har gjort en grundig studie av norsk og internasjonal utdanningspolitikk. Han har gransket alle norske dokumenter og følger med i internasjonal presse. akp.no bygger i dette nummeret på hans kilder.

Vi anbefaler alle som vil vite og skjønne mer av hva som nå skjer med den norske skolen og universitetene, om å se her:

<http://home.online.no/~tervalen/>

... utdanning bør sees på som en tjeneste i forhold til økonomien.»

Gratis utdanning på skraphaugen

Hvis undervisningen skal industrialiseres, må den være profitabel. Derfor er ideen om gratis utdanning for alle kastet på skraphaugen, til tross for at den står i artikkel 13 i FN's internasjonale traktat om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter fra 1966.

Ann Helen Aarø:

Systemet må tilpasses menneskene!

Det er et kraftig underforbruk av innvandrernes ressurser i arbeidslivet i dag. Dette er uten tvil det største problemet for arbeidssøkere med innvandrerbakgrunn.

Dette sier Ann Helen Aarø, jurist og ansatt ved Senter mot etnisk diskriminering, SMED. Hun har mye kunnskap om hvordan kvinner og menn med innvandrerbakgrunn blir diskriminert i arbeidslivet.

– Hvor jobber de typiske overkvalifiserte?

– For eksempel lærere som er ansatt som morsmåslærere, ingeniører som pleieassistenter og drosjesjåfører med universitetsutdannelse. Mange arbeidsledige som kommer til SMED, har universitetsutdannelse. Hvis tida går uten at man får jobb, kommer man inn i et dequalifiseringsløp, og blir stadig mindre attraktiv som arbeidssøker. Det vir-

ker som om dette rammer personer med innvandrerbakgrunn spesielt hardt.

– I forslaget til ny arbeidsmiljølov skal det bli lettere å bruke midlertidige ansettelser. Hvordan vil det virke?

– Saken har flere sider, og SMED har valgt ikke å uttale seg generelt om dette. Personer med innvandrerbakgrunn har hatt særskilt vanskelig for å få jobb. En lav terskel for å komme seg innfor på en arbeidsplass, om enn midlertidig, kan derfor være en mulighet. Vi må ikke utelukke at en ting kan gagne ei gruppe, samtidig som det ikke gagnar arbeidslivet som helhet. Samtidig er det helt klart at SMED ikke tror at løsningen på innvandreres problemer i arbeidslivet er midlertidige ansettelser.

– Den faste ansettelsen er vel

Ann Helen Aarø

det beste?

– Ja, selvsagt. Fast arbeid gir folk en mulighet til å planlegge sin tilværelse. Vi er bekymret for innvandreres svake og sårbare tilknytning til arbeidslivet. Det fører til svekking av hele sikkerhetsnettet: ret-

ten til svangerskapspermisjon, sykepenger, uføre- og alderspensjon. Fast arbeid er nødvendig for å få boliglån, og det er påvist en direkte sammenheng mellom dårlige boforhold og tilknytning til arbeidslivet. Innvandrerfamilier er ofte barnrike, og arbeidsledighet og dårlige boforhold virker selvsagt inn på barnas levekår.

– Mange opparbeider heller ikke rettigheter ...

– En som kommer hit som 30-åring kan bli ufør som 40-åring. Ti års botid er ikke nok til å opptjene en akseptabel uføretrygd, så vedkom-

mende blir dessverre permanent sosialhjelpsmottaker. Vi må ta inn over oss den realiteten som eksisterer i Norge i dag. Voksne mennesker bosetter seg her enten fordi de søker jobb eller gifter seg. Systemet må endres til å ivareta de menneskene som til enhver tid er bosatt i Norge!

– Hvem kan komme til dere?

– Alle. Vi jobber bare med saker som handler om diskriminering. Men hvis noen har andre ting de trenger hjelp til, kan vi fortelle hvor de skal henvende seg.

– Hva er typiske saker?

– Noen mener de er forbigått ved ansettelse. Vi kan be om å få vite hvilke kvalifikasjoner de andre søkerne har, og vurdere situasjonen etter det. Det kan være lettere hvis det er en kvinne. Ved kjønnsdiskriminering kan vi gå til Ligestillingsombudet. Men når det gjelder vårt felt, finnes det ikke en tilsvarende instans. Det er behov for et generelt diskrimineringsvern.

– Kom det ikke et forbud

mot diskriminering i arbeidslivet første mai i år?

– Jo, det var et viktig skritt. Nå trenger vi altså et apparat som håndhever det, et ombud.

– Andre typiske saker?

– Det kan være noe som har skjedd i et jobbintervju. Arbeidssøkeren kan fortelle at arbeidsgiveren gir uttrykk for negative holdninger om søkerens religion eller bakgrunn. Da har vi konkrete holdpunkter som vi kan gå videre med. Hvis SMED ser en annonse der det står at søkeren må kunne «perfekt norsk», skriver vi til arbeidsgiver og klager. Det er i realiteten en beskjed om at folk med innvandrerbakgrunn ikke har en sjanse, og er altså en diskriminerende annonse.

– Koster det penger å komme til dere?

– SMED hjelper folk helt gratis. Staten finansierer SMED. Ring og be om en time. Se www.smed.no

RØD UNGDOM

Ville arrestere Clemet

Aksjonister fra Oslo Rød Ungdom forsøkte torsdag 19. august å arrestere utdanningsminister Kristin Clemet.

Mimir Kristjansson

– Vi mener Clemet bryter opplæringslovens paragraf 3.1, som slår fast at videregående opplæring skal være gratis, når hun hvert år er med på å tvinge elever til å betale 500 millioner kroner for skolebøkene sine, sier Hanna Breistrand fra Oslo Rød Ungdom.

Det var i anledning utdeling av Skoleeierprisen at Clemet møtte de rundt 30 aksjonistene fra RU, som hadde stilt opp i politiuniformer, med politihund og et to meter høyt bur til ministeren. – Først ba vi Clemet overgi seg frivillig utenfor, da hun satte seg til motverge og brøt politisperringen vår, fulgte vi etter henne inn på utdelingen.

Skal selv på tiltaltebenken

17. september skal Rød Ungdom selv til høyesterett etter å ha lagt ut skolebøker gratis på nettet i 2001.

– Vi har brutt loven for å følge loven. Rett til gratis utdanning er en demokratisk grunnpill, og politikerne har gått til valg år etter år med gratis skolebøker som fanesak. Vi var rett og slett lei av at folk pratet om saken, og bestemte oss for å gjøre noe med det, sier Breistrand. På tross av at aksjonistene fra Rød Ungdom ikke lyktes i å arrestere Clemet ved denne anledningen, kan ministeren vente seg enda hardere oppgjør når rettssaken starter.

KRISTIN KRIMINELL: Aksjonister fra Rød Ungdom på vei for å arrestere undervisningsminister Kristin Clemet.

Foto: RU

Forslag til ny universitetslov:

Clemet prøver seg fortsatt!

Kapitalen er mektig, men ikke allmektig. Motstanden har allerede tvunget Clemet til å bremse litt. Hvis det igjen lykkes å reise en bred bevegelse på universitetet, er det fortsatt mulig å stanse angrepet på universitetenes uavhengighet og indre demokrati.

Tore Sivertsen

AKP ved Universitetet i Oslo

I 2002, da Kristin Clemet satte ned Ryssdal-utvalget, var det klart at hun ønsket omgjøring av universiteter og høgschooler til særlovselskaper e.l. Det førte til en bred og organisert motstand, særlig blant de ansatte. Et prote-

stopprop fra 29 professorer samlet 4300 underskrifter. Motstanden vokste da utvalget foreslo å gjøre institusjonene til «stiftelser» med eksternt styreflertall.

Retrett

12. februar ble Clemet presset til å slå retrett på organisasjonsformen, og varslet at regjeringen inntil videre ville la universiteter og høgschooler forbli statlige forvaltningsorganer. Det ble helt riktig feiret som en stor seier. Da lovforslaget kom 4. juni, viste det seg at regjeringa også slo retrett på spørsmålet om eksternt styreflertall. Ny seier.

Angrep på demokratiet

Men Clemet har bare skiftet taktikk. Flertallet av styremedlemmene skal riktignok fortsatt velges av ansatte og studenter, men styret skal ikke lenger

ledes av rektor. Styreleder skal utpekes av departementet blant de eksterne medlemmene. Alle vet hvilken makt lederen i et slikt styre har. Styret skal så bestemme om rektor velges eller ansettes. Rektor skal bli både faglig og administrativ leder, omtrent som en adm. direktør. Og rektor skal ansette fakultetslederne, som igjen skal ansette lederne for grunnenhetene.

Bedriftsmodell

Dette er en bedriftsmodell. Universitetenes uavhengighet blir alvorlig redusert, og all rest av indre demokrati nedover i systemet forsvinner. Det lokale fagdemokratiet har muliggjort oppbygging av uavhengige og kritiske miljøer innenfor universitetene. Nå blir det vesentlig verre.

En del av kapitalens offensiv

Med dette lovforslaget fortsetter Bondevik og Clemet det Stoltenberg og Giske startet med «kvalitets»reformen. Universiteter og høgschooler skal «effektiviseres», strømlinjeformes og tilpasses markedet. Giskes reform innførte budsjetter som varierer med antall uteksaminerte studenter og antall forskningspublikasjoner. Universiteter og høgschooler blir tvunget til innbyrdes økonomisk konkurranse. Nå skal de også styres som bedrifter.

Denne omleggingen av universiteter og høgschooler er en del av den allmenne offensiv som pågår for tida; mot arbeiderklassens og vanlige folks goder og rettigheter, mot kollektive ordninger og mot uavhengige motkrefter i samfunnet.

AKP hadde landsmøte i juni

Jorun Gulbrandsen (55) ble gjenvalgt som leder. Sentralstyret har nettopp hatt sitt første møte. Der ble Stig Berntsen (29) og Ingrid Baltzersen (23) (bildet) valgt til nestledere.

Mange unge på Rød sommerleir

Nærmere hundre mennesker, med smått og stort, besøkte Rød sommerleir på Strand leirsted ved Sandefjord i juli. Særlig positivt var det at det var en stor andel unge voksne som deltok hele tida. Det var ikke så mange som stakk innom en dag eller to som det var året før, noe som skyldes at leiren i år ikke omfatta en helg. Den varte fra tirsdag til lørdag.

Barn og ungdom i grunnskolealder hadde en egen teltleir på området, med sine egne ledere. Overnatting ute, nattløp, kanopaddling og bading lot seg fint kombinere med små kurs og økt kunnskap om verden.

Vellykka, hyggelig og lærerikt var oppsummeringa både fra barn og voksne. Bli med på Rød sommerleir i juli 2005!

OL – noko å hugsa

Når du les dette er Dei olympiske leikane i Aten over. OL er eit gigantarrangement, som krev mykje ressursar av deltakarar og arrangørar, og reportasjar om alle sider ved OL fyller opp aviser og tv i lang tid. Reaksjonane frå venstresida er stort sett negative. Og det er mykje negativt å seia. Ei gruppe som heiter Hellas' kommunistiske organisasjon (www.koel.gr) har laga ei t-skjorte der dei olympiske ringane er erstatta av drap, kontroll og overvåking, terror, doping og sponsorar. Dette er viktige ting å setja fingaren på, og motstand mot OL er ofte stor i både søkjarbyar før OL vert tildelt og i arrangørlandet.

Likevel, OL opptek interessa til millionar av menneske over heile verda. Det er viktig å setja fokus på dei gode tinga som faktisk skjer i dei olympiske vekene og. Jesse Owens' sigar i Berlin 1936, «Svart makt»-helsinga til Tommie Jones og John Carlos i Mexico 1968.

Det eg kjem til å hugsa best frå leikane i Aten er sigeren til Puerto Rico over USA i basketball. Puerto Rico er ein USA-koloni i Det karibiske havet. USA stilte «Dream Team». Ein amerikansk kommentator sa at det var som om ein plukka ut spelarane etter kor

mykje supportarutstyr dei ville selja, heller enn å skapa det beste laget. Puerto Rico hadde eit lag utan store stjerner, men organiserte seg godt og var gode til å ta trepoengarar. Det var flott å sjå at eit lite, USA-kolonisert land kunne hamla opp med supermakta i ein av «deira» idrettar. For meg ville det vore fullkome om USA fekk juling av Cuba i den «heilamerikanske» og mest symbolrike idretten baseball. Men USA kvalifiserte seg ikkje til OL ...

MB

Tusen takk!

I forrige nummer av denne avisa kom vi med et lite nøddrop: Hjelp, vi ekspanderer! Vil du hjelpe? Opplaget til akp.no stiger, kassereren blir urolig ...

Vi er veldig glade for at så mange hørte oss. 23 000 kroner har vi fått i gaver i sommer! Noen har også gjort avtale om faste gaver hver måned. Vi takker alle! Kanskje det er flere som kunne tenke seg å bli med på sommergaven nå på tampen?

Postgironummeret vårt er 0530 11 89356
AKP, Osterhausg 27, 0183 Oslo

Vi takker på forhånd for alle bidrag!

Hilsen Jorun Gulbrandsen
på vegne av hele redaksjonen

Oslo AKP: Ope møte

Utfordringer for fagbevegelsen
Innleiing ved Dag Thoresen
9. september 1900–2130
Grønland 28, Asylet

Kvinner på tvers

18.–19. september
home.no.net/kptvers

Einstatskonferanse

Palestinakomiteen
25. september, Oslo
www.palestinakomiteen.no

4 år med den andre intifadaen

Demonstrasjon
28. september, Oslo
www.palestina.no/fup

Jubileumskonferanse

Nei til EU
1.–3. oktober
www.neitileu.no

Oslo AKP: Ope møte

Om splittinga i AKP 1990
Innleiing ved Jorun Gulbrandsen
7. oktober 1900–2130
Grønland 28, Asylet

Konferansen «Reloading RV»

Rød Valgallianse
8.–10. oktober
www.rv.no

Globaliseringskonferansen

21.–24. oktober
www.globalisering.no

Hent soldatene hjem!

Demonstrasjon
23. oktober klokka 1200, Oslo

Nei til EU: Kvinnekonferanse

30.–31. oktober
www.neitileu.no

Nei til EU: Landsmøte

19.–21. november

10-årsjubileum for Nei-sigeren i 1994

28. november